

Glas za veznikov

Leto I - Št. 75

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 2 liri

TRST, sobota 15. septembra 1945

UREDNIŠTVO: Via S. Felice 8. - Telefon št. 93854 in 94443

OGLESI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 7, mrtvaški L. 18 (osmrtinice L. 36), objave L. 9, finančni in pravni oglasi L. 12. V vsebinski listi (tekstni oglasi) L. 12. Davek ni všteti. Plačljivo vnaprej. Oglase sprejema Unione Pubblicità Italiana S. A., Trst, via Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 2 (zaostale L. 4). Fotokopije ne vračamo.

DEMOKRATSKE BESEDE

Zidki za zgradbo demokracije
(John Ward Studabaker)

Ko sem leta 1940 izvedel, da je zidarstvo prijubljeno razvedrilo Winston Churchilla, sem vedel, da je Hitlerjeva sooba še napisana; kajti zidar dela s svitlično, ne z intucijo. Govorim s prepričanjem, kot človek, ki si je zidarstvom utiral svojo pot na vesuščila. Svitičnica demokracije, s pomočjo katere so zgrajene njene stene napvisno in pravilno, je družabna vera v pravo in resnično vrednost vsakega človeškega bitja. Iz te vere izhaja naš zaključek, da mora biti vsakemu otroku dana možnost, da razvija svojo polno intelektualno in etično sposobnost, pa najsi je doma iz podstrešnega stanovanja ali s kmetije, najsi je bister ali ne, bel ali črn, katolik, žid, protestant ali brezeverec.

Že nanka o notranji vrednosti vsakega posameznika izhaja tudi potreba po svobodni raziskovanju, po svobodni spoznavanju resnice, četudi je ta resnica v nasprotju s sodobnimi dogmatimi. Se več: odkar pojmuje demokracijo kot ustvaritev in služabnika poedinca, ima najskromnejši državljan ne samo pravo, marveč tudi dolžnost, da kritično presoja svojo vlogo; da si prizadeva, da bi se izboljšala in tako popolneje zastopala skupno voljo in slušala skupnim potrebam vseh svojih članov.

Verujemo, da je možnost učenja osnovna človeška pravica. Navodila svetega pisma, četudi so potrebna, ne zadostujejo. Dom in cerkev morata igrati glavno vlogo; glavno vlogo pa mora igrati tudi osebni vpliv primernih učiteljev.

Za duševno in duhovno rasti pa ni nič manj važno tudi pripravo življenja, ki ga o dogodkih, položaju in smereh, ki jih mora dijak spoznavati v življenjski borbi, nudijo čenčki in revije. Niše namreč ne more biti resnično vzgojen - pri čemer se popolnoma zavedam pomanjkljivosti sedanjega sveta - kdor ni pametno poučen o tekočih dogodkih, dejstvih in smereh. Upam, da bodo stari in učitelji vplivali na mlade ljudi, da bodo vedno štali doma in v šoli dobre revije.

Huguesov odgovor

Govor podpolkovnika Smutsa je prisotnih 14 članov sveta sprejelo z velikim navdušenjem. Nato je odgovoril Hugues:

Gospod guverner! Čast mi je odgovoriti vam, gospod guverner, v imenu odstopnega predsednika tega sveta za gorško okrožje Guida de Braunizerja ter se vam pristožno zahvaliti za plemenite besede, ki ste jih nam naslovili.

Današnji dan je za nas slovesen. Po tolikih letih neprestane hrepnenja, bolečin, razdeljanja, obupa je to tudi dan upanja, vere in veselja in trajno izboljšanje, ki smo ga pričakovali ter slutimo, da je bliži.

Le en oblak zakriva naš upanje in vere. Medtem, ko se svet pripravlja, da bi zastavil vse svoje sile in znanje za uspešen prehod v tej deželi tako cvetoči in lepi, s naravnimi lepotami, ki ne najdemo primerne, ne najdemo v naši družbi zastopnikov pridelnega, delavnega slovenskega ljudstva, ki živi z nami na tej zgodovinski zemlji. Globoko smo razočarani nad tem.

Mi prisotni ter tudi vsi oni, katere zastopamo, se zavedamo, da ni smota niti ter na nikak način opustiti naših dolžnosti prijateljstva, kakor tudi bratstva s slovenskim ljudstvom, ki nam je drago in ga cenimo. Tudi naša želja je, popolnoma uničiti fašizem, ki je tudi nam storil toliko zla, kot slovenskemu ljudstvu.

Ker je naša naloga v tem novem Svetu le ta, da dobro in častno upravljamo koristi tega predela, brez posebnega namena (v ostalem ne vidimo nikake nujnosti) razviti kakršno koli narodno politično dejavnost, upamo, da odstopnost zastopnikov slovenskega ljudstva ne bo dolgo trajna. Veselilo nas bo, jih čimprej sprejeti v ta svet, kjer nas bodo podprli in pomagali pri izvršitvi naloga nam naloga.

Da premagamo vse težave, moramo združiti vse sile, ki jih imamo na razpolago. Pod našim izkušenim vodstvom bomo delali pošteno za vladno in ljudstvo, ki ga zastopamo, za slovensko ljudstvo, ki tu ni zastopano, pa tudi ne bomo sili dogodkov mi sami pravilni upravitelji. To ljudstvo, naše sobjate, bomo imeli vedno pred seboj, preučevali bomo njihova vprašanja, skušali bomo ugoditi njihovim potrebam, materialnim, moralnim in kulturnim, kakor bi bila naša, v trdnem pričakovanju, da njihovo sodelovanje ne bo dolgo izostalo.

Polnoma odstranitve fašizma bomo začele ostro črto med nami Italijani nefašisti ter med fašisti, ki niso vredni imenovati se Italijani. Zato z vso ljubeznijo prosimo, zahtevamo in pričakujemo takojšnjo povrnitev vseh aretiranih in odpeljanih v neznan kraj Jugosla-

SMUTS PREDSEDNIKOM OBČIN

Krajevna uprava začela poslovati - Navodila komisarja gorškega okrožja novim županom

Gorica, 15. septembra

Na prvem sestanku sveta predsednikov občin v goriskem predelu sta govorila komisar okrožja podpolkovnik J. C. Smuts in predsednik okrožja Guido Hugues.

Gospodje! Zavezniška vojaška uprava, kateri je bila poverjena naloga, da upravlja to področje do tujce, ko bodo velesile odločile o njegovi končni usodi, vas je poklicala na odgovorna mesta. Ob priliki tega našega prvga srečanja, vam želimo spregovoriti nekaj besedi.

Najprej vas želimo pozdraviti na vašem novem uradnem mestu. Bili ste izbrani, ne samo zaradi vaših zaslug kot pripadnikov tega področja, ampak tudi, da zastopate obilnico mnogovrstnih razredov, z katerimi izhajate. Med vami so nekateri, ki predstavljajo mladino drugih izkustvo; nekateri industrijo in trgovino, drugi delo; nekateri mešanico poljedelstva; nekateri tiste, ki bi iz preteklosti radi uporabili najboljše, drugi tiste, ki nopolnoma z novim duhom misli na prihodnost. Pozdravljam vas predstavnik ljudstva in se vam zahvaljujem, da ste hoteli prevzeti težavno nalogo, ki vas čaka.

Pravda vam je, da široka plast ljudstva, zaradi ukaza njegovih voditeljev, nima med vami predstavnikov. Vaša dolžnost, da se spominjate te okoliščine pri vsakem dejanju, ki ga storite. Biti boste moralni vestni in pravilni; imeti boste morali v spominu njih težnje in njih prestano trpljenje, ki jih je dovedlo do teh težnj. Zmotno bi bilo, ako bi, kar mi verjetno, napravili napako v tem, da bi pripisovali njihovim težnjam večji pomen, kakor bi se to zgodilo, ako bi imeli med vami njihove zastopnike. Razložiti nam je bil, ako bi ravnali v drugačem smislu.

Zaradi tega, gospodje, bi vam hotel podati naslednja navodila glede vašega zadržanja.

Lojalnost

Rekel sem vam že, da široka plast ljudstva, zaradi ukaza njegovih voditeljev, nima med vami predstavnikov. Vaša dolžnost, da se spominjate te okoliščine pri vsakem dejanju, ki ga storite. Biti boste moralni vestni in pravilni; imeti boste morali v spominu njih težnje in njih prestano trpljenje, ki jih je dovedlo do teh težnj. Zmotno bi bilo, ako bi, kar mi verjetno, napravili napako v tem, da bi pripisovali njihovim težnjam večji pomen, kakor bi se to zgodilo, ako bi imeli med vami njihove zastopnike. Razložiti nam je bil, ako bi ravnali v drugačem smislu.

Čiščenje

Komisija za čiščenje deluje hitro in brzina, s katero se loteva problema, je združena s pravico nasproti vsem, ki pridejo v postev. Posebno sodišče je postajeno, da so sodelavci in kriminalci. Toda ZVU mora slati pogostoma, da se še dosti fašistov sprejaha po mestnih ulicah in zavzema visoka mesta. ZVU žel polistiti s temi fašisti, kakor to želite vi in kakor to želijo na vsakem drugem področju. A edina podpora za njih odstranitev, dana ZVU, so bili splošni in anonimni članki v časnikih. Kjer koli so ti članki, so izvršili velikansko delo za vzdrževanje miru na področju in zelo težavnih časih. A mnogo dela naša se čaka. Mnogo je še primerov strahovanja političnih umorov in groženj nasproti mnogim, da se jim odvzame prostost mišljenja in vsilijo neprosto voljo. Vse to mi je znano. Vse to mi bo mogoče odpraviti le, ako bo ljudstvo z menoj sodelovalo. Brezuspšno je, ako prizadete trtve pišajo v časnik, nič ne pomaga, ako mi posamezniki pripovedujejo splošnosti. Vi morate pripraviti ljudstvo do tega, da se opogumi, da mi poroča dejstva, natančno in vseh podrobnosti, da nastopi kot priča pred sodiščem. To bo vaša dolžnost in vaša pomoč, ki mi jo morate dati, da izkoreninimo obstoječi razbojniški fanatizem.

Obnova

Smo na koncu vojne, ki po osebnosti nima primera. Vse posledice tega konflikta so vidne. Primanjkuje hrane, koliko jih je brez strehe, koliko brez dela, koliko spet bolnih in koliko v osumljenih položjih ZVU deluje v obubožani deželi, z namenom, da pripelje to področje spet na ravno bližnjo, v kolikor se to more.

Iz Jugoslavije

Pred okrožnim sodiščem v Sremski Mitrovici se je zagovarjal Franc Erdelj Ružić, viši občinski tajnik iz Bosuta, Obtožen je, da je skupno z županom prijavil ustaskim oblastem pet kmetov. Stiri od teh so ustrelili, eden je ušel. Ružić je delal z orožniki pohode proti partizanom in ob priliki ubil nekoga kmeta. Ovažal je tudi družine, da so jih poslali v taborišča. Sodeloval je tudi v sovražni obveščevalni službi. Sodišče ga je spoznalo za krivega ter obsodilo na smrt na vesalih.

Izgon ameriške novinarke iz Jugoslavije

Beograd, 15. septembra

Jugoslovanske oblasti so ukazale Mary Thayer, dopisnici ameriške poročevalne agencije «International News Service», naj zapusti deželo.

Dopisnica - pravi «Tanjug» - je pošiljala lažne in tendenciozne vesti o dogodkih v Jugoslaviji, o katerih so bila dana tisku najpogostejša pojasnila. Tako je dopisnica izrabljala svobodo poročanja, ki obstaja za inozemske dopisnike v Jugoslaviji z namenom, da škoduje ugledu dežele v tujini.

Milan Grol želi izdajati tednik

Beograd, 15. septembra

Predsednik jugoslovanske demokratske stranke dr. Milan Grol se na osnovi novega zakona o tisku zaprosil za dovoljenje, da sme izdajati tednika pod naslovom «Demokracija». Kot je znano, je Grol pred mesecem odplopi kot podpredsednik vlade, ker se z drugimi člani vlade ni strinjal z volitvni zakonom.

Dosedanji potek zasedanja Japonske

Izjava generala MacArthurja Ukinitve agencije «Domei»

Tokio, 15. septembra

General MacArthur je izjavil, da poteka zavezniško zasedanje Japonske v popolnem redu. Vse predajne pogoje najstrožje izvajajo. Potrebno pa bo še mnogo truda. MacArthur je zadovoljen z dosedanjimi uspehi.

Prvi del zasedbe je samo vojaškega značaja. Vključuje izkazanja čet, razorožitev sovražnika in osvobodjenje ter evakuacije vojnih ujetnikov. Varnost zahteva, da se ukrepi izvišujejo zelo natančno in dosledno, ker se je sicer bati incidentov.

MacArthur je dejal, da se je došlo na Japonskem izkrcalo že več kot 100 tisoč vojakov ameriške vojske. Polovico japonskih vojaških sil na matičnem ozemlju so že razorožili in oboroženih je še en in pol milijona Japoncev, ki jih bodo razorožili v prvi polovici oktobra.

Kasneje bodo izvršili še druge pogoje predaje. Zasedbene sile nadzorujejo delovanje japonske vlade, ki ima itak samo nalogo, da zagotovi redno življenje v deželi in prepreči kaos, bolezni in nevarnost lakote.

MacArthur je izdal ukaz, da mora agencija «Domei», ki je po izjavi nekoga ameriškega dopisnika še malo pred tem ukazom razširjala sovražno propagando proti ameriškim in sovjetskimi četam, takoj opustiti vsako delovanje. Nalog je bil izdan brez vsakega predhodnega naznanila in brez vsakega pojasnila.

Radjska postaja v Tokju poroča, da je bivši poveljnik vojaškega področja Tohoku (severovzhodna Japonska) general Teijū Jošimoto izvršil samomor. Napravil je harakiri, nato pa se je ustrelil še v glavo.

Neko jutranje poročilo je javilo, da se je v uradu poveljnika japonskega glavnega štaba ustrelil general Jun Ŭei-roku. Mednarodna poročevalska agencija pa je kasneje to vest demantirala in sporočila, da je bilo njegovo ime javljeno pomotoma.

Kuniščio Hašida, bivši minister za vzgojo v Tojevi vladi je zaradi strupa, ki ga je zavil, umrl.

Zdravstveno stanje bivšega ministrskega predsednika Toja se je zboljšalo. Preteklo noč je spal in jutraj zavil še nekaj hrane. Izjavil je, da je imel že dolgo časa namen, da izvrši samomor. Ko je videl, da prihajajo proti njegovi hiši ameriški častniki, je vedel, da mu prišla njegova ura.

Prvo uradno poročilo Sveta zunanjih ministrov

Jugoslavija in Italija povabljeni, da poleg petih drugih Združenih narodov prisostvujeta seji, na kateri bodo razpravljali o jugoslovansko-italijanski meji

London, 15. septembra

V petek sta bili dve seji Sveta zunanjih ministrov. Jutrtranji je predsedoval kitajski zunanji minister Wang Sih Cieh, opoldanski pa ameriški zunanji minister James Byrnes. Zvečer je bilo izdano naslednje uradno poročilo:

«Svet je začel razpravljati o mirovnih pogojih. Sklenil je, da bo povabil vse Zdruzene narode, ki so bili v vojni z Italijo, da predložijo pismena stališča, tičoča se tega problema. V pogledu vprašanja določitve italijansko-jugoslovanske meje je sklenil, da bo povabil Jugoslavijo, Italijo, Avstralijo, Kanado, Indijo, Novi Zeland in Južno Afriko, naj vsaka imenuje, če želi, za sestanek zunanjih ministrov, ki bo v ponedeljek, po enega zastopnika, ki bo pojasnil tozadevno stališče svoje vlade».

Svet zunanjih ministrov je odobril osnove posebnega mešanega tajništva, ki so ga predlagale delegacije. Tajništvo bo sestavljeno iz tajnikov petih delegacij in pripadajočih funkcionarjev. Glavnega tajnika mešanega tajništva bodo imenovali tajniki delegacij. Mešano tajništvo, tičoče se tehnične probleme, tičoče se dokumentov Sveta.

«International News Service» poroča, da se je Svet zunanjih ministrov večerj zvečer ponovno sestal.

Včeraj je bila izročena Svetu zunanjih ministrov v Londonu nota, ki jo je poslal Fernando de Los Rios, zunanji minister izgnane republikanske španske vlade v Mehiki. Vsebina note je tajna.

Spori o francoskem volivnem načinu

Levičarske organizacije proti De Gaullu

Pariz, 15. septembra

Močna levičarska koalicijska parti generalu De Gaullu je slednjemu v četrtak zvečer zadala nov udarec.

V skupni izjavi označujejo za zastopnik Splošne delavske zveze, Zveze za človečanske pravice in radikalne, socialistične ter komunistične stranke De Gaullov odgovor na njihovo spomenico, s katero so zahtevali spremembo volivnega načina, za čeltev po obliki in vsebini.

Omenjenih pet organizacij je sporočilo, da bodo zadevo predložili javnemu menju.

Celotno besedilo De Gaullovo odgovora še ni bilo objavljeno, znan pa je, da je bila prošnja petih levičarskih organizacij odklonjena.

V spomenici so predlagali, naj posamezne kandidature povsod volil enako število volivcev in naj se ostaniki poslanskih mest razdele med politične stranke v razmerju s številom dobjenih glasov.

De Gaulle je odgovoril, da bi se jo izidil dalo razpravljati. Dodal je, da bi bil ta postopek ugoden za kralje, ki jih je uničila vojna in kjer je število volivcev manjše kot pred vojno. Po drugi strani pa bi bili po sistemu ostanikov lahko izvoljeni poslanci, ki niso dobili zadosti glasov, in ki bi niti ne poznali svojih volivcev.

De Gaullov odgovor označujejo kot žaljiv po obliki, zaradi tega, ker predsednik začasne vlade ni odgovoril zastopniku Splošne delavske zveze Jousauxu. Odgovor označujejo kot žaljiv po vsebini, zaradi tega ker se je pokazal De Gaulle popolnoma brezbrinjen do pravičnih pripomb v spomenici, ki se tičejo enakosti volivcev. Delegati so uvaženi, ker jim je predsednik začasne vlade namesto sprejemljive rešitve vprašanja ponudil ponižovalno kupčijo, to je sedemnajst dodatnih sedežev.

Splošne volitve bodo oktobra.

Eden izmed glavnih razlogov, ki jih navajajo levičarji proti volivnemu načinu, ki ga je predlagal De Gaulle, je tem, ker pripisuje volivni sistem poljedelskim področjem vedno važnost, kar se zdi levičarskim strankam nesprejemno.

in zločine samozvanih voditeljev.

Zato je naloga vsakogar, ki hoče videti iz bodočnosti izbrisane strahote polpretekle dobe, koncentracijska taborišča, deportacije, napolnjene zapore, zaslanjevanje duha in podobne ostanke fašistične preteklosti, da predvsem v svoji notranjosti pretirga s takšno duševnost z duhom strpnosti, da poleg sebe mirno trpi ljudi drugačnega mišljenja, se z njimi spoznavajo in končno dovoli, da o spornih vprašanjih odloči na demokratični način s svobodno odločitvijo večina na posameznem vprašanju zainteresiranih ljudi.

Dokler pa bo vladala med nami nestrpnost, dokler bo vsakdo, ki bi imel ali pa si celo danes vsi diktatorji. Ljudstvo pa mora biti vedno na straži, da prepreči, da pod krinko narodne sloge ne pride ob svojo osnovno pravico: svobodno odločati o svoji usodi, ker je do zdaj še v vsakem primeru bilo prav ono tisto, ki je končno mlačalo račun za napake

FRANCE GORJANC

Molotov sprejel Carandinja

London, 15. septembra

Sovjetski komisar za zunanje zadeve Molotov je po poročilih BBC sprejel italijanskega poslanika v Londonu grofa Carandinja. To je prvi stik med italijanskim poslanikom in sovjetsko delegacijo.

Angleški veleposlanik v Rimu odptoval v London

Rim, 15. septembra

Angleški veleposlanik Sir Noel Charles je na povabilo Foreign Office odptoval z letalom v London.

KRMARJI SVETA



Glavne osebnosti ob zaključku potsdamskega sestanka. V ospredju sedijo od leve proti desni: Clement Richard Attlee, angleški ministrski predsednik, Harry Truman, predsednik Združenih držav in generalizem Stalin; v ozadju stojijo od leve proti desni: admiral Leahy, osebni vojaški svetovalec predsednika Trumanu, Ernest Bevin, angleški zunanji minister, James Byrnes, ameriški zunanji minister in Vjenčeslav Molotov, sovjetski zunanji komisar.

